בניו ממזרין ות"ק [א] אשתו לא מפקר אמר מר שחיטת עובד כוכבים נבלה וניחוש שמא מין הוא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אין מינין באומות עובדי כוכבים והא קא חזינן דאיכא אימא אין רוב עובדי כוכבים מינין סבר לה כי הא דאמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן נכרים שבחוצה לארץ לאו עובדי עבודת כוכבים הן אלא מנהג אבותיהן בידיהן אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אין מינין באומות עובדי כוכבים למאי אילימא לשחיטה השתא שחיטת מין דישראל אמרת אסירא דעובדי כוכבים מבעיא אלא למורידין השתא דישראל מורידין דעובדי כוכבים מבעיא אמר רב עוקבא בר חמא לקבל מהן קרבן [ג] דתניא [א] מכם ולא כולכם להוציא את המומר מכם בכם חלקתי ולא בעובדי כוכבים ממאי דלמא הכי קאמר מישראל מצדיקי קבל מרשיעי לא תקבל אבל מעובדי כוכבים כלל כלל לא ס"ד דתניא [ג] [ב] איש מה ת"ל איש איש לרבות העובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדבות כישראל: ומטמאה במשא: פשיטא כיון דנבלה היא מטמאה במשא אמר רבא הכי קתני זו מטמאה במשא [א] ויש לך אחרת שהיא מטמאה אפילו באהל ואיזו זו תקרובת עבודת כוכבים וכרבי יהודה בן בתירא איכא דאמרי אמר רבא הכי קתני זו מטמאה במשא ויש לך אחרת שהיא כזו שמטמאה במשא ואינה מטמאה באהל ואיזו [א] זו תקרובת עבודת כוכבים ודלא כר' יהודה בן בתירא [ד] דתניא ר' יהודה בן בתירא אומר מנין לתקרובת עבודת כוכבים שהיא מטמאה באהל שנאמר [ג] ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת מטמא באהל אף תקרובת עבוד' כוכבי' מטמאה באהל: **מתני'** [ב] השוחט בלילה [ג] וכן הסומא ששחט שחיטתו כשרה: **גמ'** השוחט דיעבד אין לכתחלה לא ורמינהי [ה] לעולם שוחטין בין ביום ובין בלילה בין בראש הגג בין בראש הספינה אר"פ [ד] בשאבוקה כנגדו אמר רב אשי דיקא נמי דקתני התם דומיא דיום והכא דומיא דסומא ש"מ:

מתני'

בניו ממזרים. שאינו מקפיד על אשתו ומפקירה: **מין.** זה האדוק בעבודת כוכבים[ב] ומין ישראל חמור ממומר לעבודת כוכבים שהמין אדוק בה וכל מחשבותיו לה: **אין רוב עובדי כוכבים מינין.** הלכך הוו להו מינין מיעוטא ולמיעוטא לא חיישינן: **אמר רב יוסף בר מניומי אין מינין באומות עובדי כוכבים.** כלומר אין תורת מין על מין עובד כוכבים: **דעובד כוכבים מבעיא.** כ"ש שאדוק דסתם[ג] מחשבותיו לה ואסורה בהנאה: **למורידין.** בבור דאמרינן באין מעמידין (ע"ז דף כו:) המינים מורידין אותן לבור כו'[ד] אבל העובדי כוכבים והרועים בהמה דקה אפילו ישראל לא מעלין ולא מורידין: **לקבל מהן קרבן.** דמקבלין קרבן מכולן ומקריבין אותו למזבח אבל במין ישראל לא כדקתני סיפא דהך מתניתא חוץ מן המומר לנסך את היין ואע"פ שאינו מומר לשאר מצות והביא קרבן אין מקבלין הימנו כדתריצנא לעיל בפירקין (דף ה.): **בכם חלקתי.** להוציא את המומר: **ולא בעובדי כוכבים.** דאפילו המינין כשרין. ואע"ג דבהדיא תנא לה בהא מתניתא ליכא למיפרך תנינא משום דלאו לכולי עלמא שמיע להו מתניתא אבל במידי דתנן במתניתין כי אמר לה אמורא פריך עליה מאי קמ"ל תנינא: **איש איש.** מבית ישראל ומן הגר בישראל אשר יקריב קרבנו וגו': **מטמאה במשא.** כדכתיב (ויקרא יא) והנושא את נבלתה ואע"פ שלא נגע: **הכי קתני.** שחיטת סתם[ה] עובד כוכבים אין מטמא אלא במשא אבל יש שחיטת עובד כוכבים שמטמאה אפילו באהל: **כר' יהודה בן בתירא.** לקמיה מפרש ואזיל: **איכא דאמרי וכו'.** הכי משמע מתניתין אין טומאה בשחיטת עובד כוכבים אלא כשאר נבילות דמטמאין במשא אבל אין אהל בשום שחיטת עובד כוכבים ואפילו שחטה לעבודת כוכבים. לישנא אחרינא הכי משמע שחיטת עובד כוכבים נבלה וטומאתה כשאר נבילות והא דקתני ומטמאה במשא אתקרובת עבודת כוכבים קאי והכי קאמר ועוד יש שחיטה אחרת שהיא כזו כלומר אינה חמורה מזו שאינה מטמאה אלא במשא כזו: **לכתחלה לא.** ישחוט בלילה שמא לא ישחוט רובא והוא לא ידע: **בין בראש הגג בין בראש הספינה.** ואע"ג דתנן בהשוחט (לקמן דף מא.) אין שוחטין לא לתוך ימים ולא לתוך נהרות דלא לימרו לשר של ים הוא שוחט ולא לתוך כלים דלא לימרו הואיל ומקבל את הדם לזורקו לעבודת כוכבים הוא צריך אפ"ה בראש הגג שוחטין ואין חוששין לשמא יאמרו לצבא השמים עלה לשחוט או אם מקבל בכלי הכל יודעין שאי אפשר לו לטנף את גגו ואין כאן חשד ובספינה נמי הכל יודעים דכיון דבספינה[ו] הוא על כרחו הוא שוחט לתוך הים שאי אפשר לו לטנף את הספינה: **אר"פ.** הא דקתני שוחטין בלילה לכתחלה בשאבוקה כנגדו ומתניתין בלא אבוקה: מתניתין תנא לילה וסומא בהדי הדדי:

מתני'

נכרים שבחוצה לארץ לאו עובדי עבודת כוכבים הם. הלכך בארץ[ז] ישראל נמי אין אדוקין כל כך שיהיו מעשיהם לשם עבודת כוכבים: **שחיטת** מין דישראל אסורה דעובד כוכבים מיבעיא. וא"ת ודילמא מין ישראל גרע דהא עובד עבודת כוכבי' הוי מין לכ"ע בפרק בתרא דהוריות (דף יא.) ונכרים אף על פי שרובם[ח] עובדי עבודת כוכבים לא אמרינן שחיטתן לעבודת כוכבים וי"ל דמכל מקום מין עובד כוכבים דאדוק בעבודת כוכבים יותר פשוט דשחיטתו לעבודת כוכבים ממין ישראל[ו]:

אבל מעובדי כוכבים כלל כלל לא. וא"ת א"כ לישתוק קרא מיניה דמהיכא תיתי דמקבלין הא[ט] איצטריך איש איש לרבויינהו וי"ל דמ"מ ס"ד דמצדיקי עובדי כוכבים נקבל להכי אתא קרא למעוטינהו לגמרי[ז] ואם תאמר והא כתיב (ויקרא כב) ומעוך וכתות ונתוק וכרות וגו' וכתיב (שם) ומיד בן נכר לא תקריבו את אלה הא תמימים תקריבו[ח] ויש לומר דלעולם תמימים נמי לא ואתא קרא בבעלי מומין לעבור עליהם בלאו ועשה:

תקרובת עבודת כוכבים ודלא כרבי יהודה בן בתירא. משמע הכא דרבנן לא מקשי תקרובת עבודת כוכבים למת וכן משמע בפרק אין מעמידין (ע"ז דף לב:) גבי בשר הנכנס לעבודת כוכבים מותר והיוצא אסור וקאמר בגמרא והיוצא אסור אי אפשר דליכא תקרובת מני רבי יהודה בן בתירא היא והקשה ר"ת דלעיל בההוא פירקא (דף כט:) גבי יין של עובדי כוכבים לאסור בהנאה מפרש בגמרא דנפקא לן מדאיתקש לזבח וזבח למת ולא קאמר רבי יהודה בן בתירא היא כדקאמר גבי בשר היוצא ועוד הקשה ר"ת דלעיל בשמעתין דייק נבלה אין איסור הנאה לא מתניתין דלא כר' אליעזר דאי ר"א האמר סתם מחשבת עובד כוכבי' לעבודת כוכבים ומאי קושיא לעולם מתניתין כר"א והא דלא אסור בהנאה משום דלא אתיא כרבי יהודה בן בתירא ומיהו יש לדחות[י] ולפרש דקאמר מתניתין דלא כר' אליעזר למאי דמוקי מתניתין כרבי יהודה בן בתירא[ט] ונראה לפרש דלענין איסור לא פליגי דמקיש רחמנא למת לענין איסור הנאה דהא כתיב אכילה בקרא (תהלים קו) ויאכלו זבחי מתים ובטומאה הוא דפליגי דרבי יהודה בן בתירא מקיש לגמרי למת אפילו לענין טומאה וכן משמע דרבי יהודה בן בתירא לא נקט אלא טומאה וגבי בשר היוצא דמוקי לה כר' יהודה בן בתירא משום דקתני מפני שהוא כזבחי מתים דלא הוה צריך למתני כיון דתנא אסור אלא מיתור לשון משמע דמטמא באהל המת[כ] ומיהו אי לאו מיתורא מלשון זבחי מתים אי אפשר לדקדק מדדייק לקמן בפ"ב (דף מ.) גבי השוחט לשם הרים שחיטתו פסולה אין זבחי מתים לא ורמינהו השוחט לשם הרים כו' הרי אלו זבחי מתים ומאי קושיא דלמא ההיא כרבי יהודה בן בתירא ומתניתין כרבנן אלא ודאי כיון דלאסור בהנאה משום תקרובת שייך למיתני זבחי מתים אף על גב דלא מטמא באהל ואף על גב דלרבנן ליכא טומאת אהל טומאה בעלמא מיהו[ל] מדרבנן איכא כדאמרינן בפרק רבי ישמעאל (ע"ז דף נב:) איסור דאורייתא לא בטלה טומאה דרבנן בטלה אבל לרבי יהודה הויא טומאת אהל דאורייתא והא דתנן בפרק כל הצלמים (שם דף מח:) לא יעבור תחתיה ואם עבר טמא ומפרש בגמרא משום דאי אפשר דליכא תקרובת ומני רבי יהודה בן בתירא היא וקתני סיפא ואם היתה גוזלת את הרבים טהור אע"ג דטומאת אהל דאורייתא התם ליכא תקרובת ודאי אלא חששא בעלמא היא והיכא דגוזלת רבים לא גזרו רבנן והא דאמרינן בפרק העור והרוטב (לקמן קכט.) הרי אמרו תקרובת עבודת כוכבים של אוכלים מטמא (א) טומאתה לאו דאורייתא דאי ס"ד דאורייתא מגינו לאוכלין שמטמאין טומאה חמורה ומשני כששימש מעשה עץ שימש דיחוי בעלמא הוא אי נמי כרבי יהודה בן בתירא וא"ת דאמרינן בפסחים בפ' אלו דברים (דף עג.) השוחט בשבת בחוץ לעבודת כוכבים חייב ג' חטאות ובעי מאי תיקן פירוש דלא מצית אמרת תיקן להוציאו מידי נבלה דהא אית לה טומאה מכח תקרובת עבודת כוכבים משמע דאיכא טומאה דאורייתא דאי מדרבנן א"כ תיקן להוציאו מידי טומאה דאורייתא ואם אכל קודש או נכנס למקדש פטור ומשמע דאפילו לרבנן מיירי מדלא קאמר לרבי יהודה בן בתירא מה תיקן כדאמר התם (לעיל (שם עג.) לדברי האומר מקלקל בחבורה פטור מה תיקן וי"ל דהוי מצי לשנויי הכי אלא אין רוצה לדקדק מכאן שיהא טומאת תקרובת לאו דאורייתא לפי שהגמרא רוצה לדקדק בהעור והרוטב דטומאה[מ] לאו דאורייתא ודחי לה ור"ת תירץ בענין אחר וקשה לפירושו ואין להאריך כאן[ט]: **בין** בראש הספינה. פירש בקונטרס אע"ג דאמרינן לקמן (דף מא.) דאין שוחטין לתוך ימים אפילו הכי בראש הספינה שוחטין דהכל יודעין דכיון דבספינה הוא על כרחו הוא שוחט לתוך הים שלא לטנף ספינתו ואי אפשר לומר כן דאפילו עומד בספינה אסור לשחוט לתוך הים כדאמרינן לקמן בסוף פרק שני (שם:) אלא מוליא ידו חוץ לספינה ושוחט ודם שותת ויורד על דופני הספינה:

השוחט

עין משפט נר מצוה

צו א מיי' פ"ו מהלכות אבות הטומאה הלכה ז:

צז ב מיי' פ"ב מהלכות שחיטה הלכה כח סמג עשין סג טוש"ע י"ד סי' יא סעיף א:

צח ג מיי' פ"ד שם הלכה י סמג שם טוש"ע י"ד סימן א סעיף ט:

צט ד מיי' פ"א מהלכות שחיטה הלכה כח סמג שם טוש"ע י"ד סי' יא סעיף א:

רבינו גרשום

בהנאה ולא קשיא לר' אליעזר: **ותנא קמא אשתו לא מפקרה.** כלומר תנא קמא אמאי לא אמר בניו ממזרים דאשתו לא מפקרה לבני אדם: **וניחוש שמא** (כופר בעיקר) [מין] **הוא.** כלומר כומר לעבודת כוכבים הוא ולעבודת כוכבים בעי לה ויהא (מטמא במשא) אסור בהנאה: **אין מינין באומות.** כלומר אין חשובין עע"ז באומות: **והא קא חזינן דאיכא.** כלומר דעע"ז הם: **אימא אין רוב אומות מינין וכו': השתא שחיטת** (כופר בעיקר) [מין] **דישראל אסורין.** כלומר כדאמרינן לעיל. **דעובדי כוכבים מיבעיא** [כלומר דמין לעבודה זרה (שזו) [של] גוים ממש]: **אלא למורידין.** כלומר למורידין לבור כלומר לגיהנם אין מינין באומות דאין מורידין אותן לבור: **השתא דישראל מורידין.** כדקתני אבל המינין והמסורות מאבדין אותן בידים דגוים מיבעיא[ס]: **ממאי** דבאומות דכולהי יכולין לקבל קרבניהם **דלמא הכי קאמ' מישראל מצדיקי וכו': ורמינהי לעולם שוחטין בין ביום ובין בלילה אמר רב פפא בשאבוקה כנגדו וכו' התם דומיא דיום.** כלומר בשאבוקה כנגדו **והכא דומיא דסומא.** כלומר (בין) בלילה שאינו רואה כל עיקר:

הגהות וציונים

א] בכת"י נוסף זו מטמאה במשא **ואינה מטמאה באהל** ויש לך אחרת וכו': **ב]** יש להוסיף זה האדוק בע"ז **בגון כומר** (כת"י ודפו"י שלפני הצענזור): **ג]** צ"ל **וסתם** מחשבותיו לה (שיטמ"ק, כת"י): **ד]** דין זה היה נוהג בימי חכמי הש"ס (גליון מחמת הצענזור), ועי' חזו"א יו"ד סי' ב' סוס"ק טז (ד"ה ונראה דאין דין מורידין): **ה]** בכת"י הנוסח **סתם שחיטת** נכרי אין מטמא וכו': **ו]** חשד **ובראש הספינה** נמי הכל יודעים דכיון דבספינה הוא (כ"ה הנוסח בכת"י וכ"ה בהעתקת התוס') ונ"ב נ"א בקצת ס"י **ובראש הספינה** נמי וכו' דכיון **דבראש הספינה** הוא ע"כ הוא שוחט וכו', כן מצאתי בנוסחא ישנה מפרש"י ז"ל, ומיושב בזה מה שהקשו בתוס' על פירושו כי לנוסח זה משמע בהדיא מתוך פירושו דמשום דב"ראש" הספינה הוא שרי ליה לשחוט לתוך הים, דעומד בראש הספינה שאני דא"א לו לשחוט על דופני הספינה (שיטמ"ק ע"פ ספרו ע"ש, ועי' ב"י סי' יא ס"ג): **ז]** בכת"י הלכך **דארץ** ישראל נמי **אינם** אדוקים כ"כ: **ח]** בכת"י ודפו"ר אע"פ **שכולם** עובדי ע"ז (ואולי נשתנה מן הצענזור): **ט]** צ"ל דמהיכא תיתי דמקבלין **ולא** איצטריך איש איש וכו', ועי' מהרש"א ומהר"ם שהאריכו כאן (גליון), וע"ע בילקו"מ ובשיטמ"ק השלם: **י]** בכת"י ומיהו יש **לדחוק** ולפרש: **כ]** נדצ"ל דמטמא באהל **כמת** (וכ"ה בהעתקת השיטמ"ק מתוס' שאנץ): **ל]** צ"ל טומאה בעלמא **מיהא** מדרבנן איכא (שיטמ"ק, כת"י): **מ]** צ"ל **דטומאת תקרובת עבודת כוכבים** לאו דאורייתא (שיטמ"ק): **נ]** כל זה נשמט בדפוסים מחה"ד והוספנוהו במהדורתינו ע"פ כת"י: **ס]** כ"ה בסוגיא שם, ועי' ברש"ש ובראש יוסף:

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [סנהדרין דף פב.], **ב)** לעיל ה. [עירובין סט:], **ג)** [נזיר סב. מנחות עג: תמורה ג:], **ד)** ע"ז לב: מח:, **ה)** [תוספתא פ"א ה"ב לקמן יז.], **ו)** [ועיין תוס' ע"ז כו: ד"ה איסור], **ז)** נ"ב עיין שו"ת מהרי"ט חלק חו"מ סימן קכה (מהר"ב רנשבורג), **ח)** [ועיין תוס' תמורה ז. ד"ה מיד ותוס' מנחות עג: ד"ה איש], **ט)** ועי' תוס' הרא"ש ובשיטמ"ק.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה תקרובת וכו' של אוכלין מטמאה באהל[פ] טומאתה לאו:

גליון הש"ס

[מכת"י תוס' ד"ה תקרובת ע"א וכו' ונראה לפרש דלענין איסור לא פליגי וכו' דהא כתיב אכילה בקרא. [ע' בנ"ק] דף עב ע"ב תוס' ד"ה דאי ס"ד (וי"ל דכתיב ויאכלו זבחי מתים לאכילה איתקוש ולא להנאה)]:

תורה אור השלם

א) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַייָ מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם: [ויקרא א, ב]

ב) דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ לְכָל נִדְרֵיהֶם וּלְכָל נִדְבוֹתָם אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַייָ לְעֹלָה: [ויקרא כב, יח]

ג) וַיִּצָּמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים: [תהלים קו, כח]

ליקוטי רש"י

מכם. אדם כי יקריב מכם קרבן וגבי נדר או נדבה כתיב דהא כי יקריב משמע כשירצו להקריב. **להוציא את המומר.** שאין מקבלין נדבתו [לעיל ה.]. דאין מקבלין קרבנות דמכם משמע מקצתכם [עירובין סט:]. **מכם בכם חלקתי וכו'.** כלומר מדכתיב האי מיעוטא בישראל ולא באומות וכו' וגבי דידהו לא כתיב מיעוטא דלכתוב מן האדם כי יקריב קרבן דמשמע ולא כל האדם שמע מינה בכם חלקתי שכשרין מביאין ולא המומרין ולא באומות שכולן מתנדבין ומקבלין מהם [לעיל שם]. מדכתיב האי מיעוטא גבי ישראל ולא כתיב כי יקריב מן האדם קרבן שמע מינה בישראל הוא דחלק ומיעט מומר ולא באומות שמקבלין קרבן מכולם [עירובין שם]. **בין בראש הספינה.** ואע"ג דתנן לקמן (מא.) אין שוחטין לתוך ימים בראש הספינה שרי דמוכחא מילתא דלנקר ספינתו הוא צריך [לקמן יז.].

מתני' (א) א השוחט בשבת וביום הכפורים אף על פי שמתחייב בנפשו שחיטתו כשרה: **גמ'** (ב) אמר רב הונא דרש חייא בר רב משמיה דרב אסורה באכילה ליומה ונסבין חבריא למימר רבי יהודה היא הי רבי יהודה א"ר אבא רבי יהודה דהכנה היא דתנן (ג) ב מחתכין את הדילועין לפני הבהמה ואת הנבלה לפני הכלבים רבי יהודה אומר אם לא היתה נבלה מערב שבת אסורה לפי שאינה מן המוכן אלמא כיון דלא איתכן מאתמול אסורה הכא נמי כיון דלא איתכן מאתמול אסורה א"ל אביי מי דמי התם מעיקרא מוכן לאדם והשתא מוכן לכלבים הכא מעיקרא מוכן לאדם והשתא מוכן לאדם מי סברת בהמה בחייה לאכילה עומדת בהמה בחייה לגדל עומדת א"ה בהמה לרבי יהודה בי"ט היכי שחטינן[א] אמר לו עומדת לאכילה ועומדת לגדל (ד) נשחטה הוברר דלאכילה עומדת לא נשחטה הוברר דלגדל עומדת והא לית ליה לרבי יהודה ברירה מנא לן אילימא מדתניא[ב] (ה) הלוקח יין מבין הכותים אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני ומיחל ושותה מיד דברי ר"מ רבי יהודה ורבי יוסי ור"ש אוסרין

התם

מתני' ביום הכפורים. מתחייב כרת: **גמ'** אסורה באכילה. משום שחיטת שבת: ליומה.[ג] ואפילו בא לאכול בשר חי: ונסבין חבריא. בני הישיבה עלה על דעתם לומר דמתני' דפירשה רב דאסורה באכילה ליומה משום דקסבר מתני' רבי יהודה היא ודייק טעמא לקמן(ו) מדקתני שבת דומיא דיום הכפורים אלמא אסורה באכילה ליומה[ד] ס"ל לתנא דמתניתין: הי רבי יהודה. מאיזו משנת רבי יהודה שמע רב דאסורה באכילה ליומה: את הדילועין. התלושין: ואת הנבלה. אפילו מתה היום בשבת: שאינה מן המוכן. אתמול כשקדש היום לא היתה עומדת למאכל כלבים: דלא איתכן. דלא אזדמנה לכך: הכא במתניתין נמי. אתמול לא היתה עומדת לכך כדמפרש ואזיל לקמיה דלגדל ולדות היתה עומדת ואסורה משום מוקצה ומוקצה אסור[ה] מדרבנן: נשחטה. כשהיא שחוטה מבורר דלאכילה עומדת: לא נשחטה. כגון זו שלא שחטה אתמול ומסתמא לא הניחה על מנת לשוחטה בשבת הלכך הוברר כשקדש היום דלגדל עומדת: והא לית ליה לרבי יהודה ברירה. ואי בהמה בחייה לאו לאכילה לחודה קיימא כי שחיט לה ביום טוב היכי מישתריא דלמא מאתמול דעתיה לגדל הוה[ו]: הלוקח יין מבין הכותים. לאשמעינן דכותים חשודין על התרומה ואינן כעמי הארץ שהלוקח מהן א"צ להפריש תרומה גדולה כדתנן (סוטה דף מח.) לפי שבלא יוחנן כהן גדול בכל גבול ישראל וראה שאין מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד אלמא אתרומה לא חשידי ואשמעי' הכא דכותים חשידי אתרומה כדקתני שני לוגין שאני עתיד להפריש כו' ומשנה זו קודם תקנה דגזרו על יינם(ז) כשנית: אומר שני לוגין כו'. אם אין לו כלים להפריש (כו'[ז]) או שהיתה חשיכה בלילי שבת שאין שהות להפריש: הרי הן תרומה. בתוכו למאה לוג: ומיחל. המעשר שני הואיל ויכול לתקנו באמירה בעלמא ולומר הרי הוא מחולל על מעות שיש לי בתוך הבית(ח) לא התירו לו חכמים לשתותו ולסמוך על הברירה אבל בתרומה ושאר מעשרות סמכינן אברירה ולאחר השבת כשיפרישם אמרינן הוברר הדבר שזו היא התרומה וזה לא שתה אלא חולין: אוסרין. אלמא לרבי יהודה לית ליה ברירה וחיים[ח] שמא תרומה שתה:

התם

השוחט בשבת כו'. אפילו במזיד בעי לאוקומי[ט] תימה אי במזיד היאך שחיטתו כשרה והא מומר לחלל שבתות אסור לאכול משחיטתו כדמוכח לעיל (דף ה.) ועוד דבגמ' בעי לאוקומי במזיד ורבי מאיר[י] ° ורבי מאיר אית ליה בפ' על כמה (בכורות ל.) ובפ' זה בורר (סנהדרין דף כז.) דמומר לדבר אחד הוי מומר לכל התורה כולה וי"ל דהתם בפרהסיא והכא בצינעא ומיהו למאי דמוקי כרבי מאיר קשה ועוד י"ל דמשום פעם אחת לא חשיב מומר וכן משמע בפרק ב' לקמן (דף לט.) דאמר השוחט את הבהמה לזרוק דמה לעבודת כוכבים ר"ל אמר מותרת ופירש בקונטרס(ט) מותרת באכילה והתם גברא בר קטלא הוא כדאמרינן בפ' ד' מיתות (סנהדרין דף סא.) דמודה ר"ל דבר קטלא הוא מידי דהוה אמשתחוה להר דהר מותר ועובדו בסייף ועוד אמרינן לקמן בסוף פרק שני (דף מא.) אפי' למ"ד אדם אוסר דבר שאינו שלו ה"מ עובד כוכבים אבל ישראל לצעורי בעלמא קא מכוין ופריך מב' אוחזין בסכין ושוחטין אחד לשם אחד מכל אלו ואחד לשם דבר כשר שחיטתו פסולה ומשני הכא במאי עסקינן בישראל מומר והשתא כיון דמומר הוא בלא שום אחד מכל אלו תיפוק ליה דפסול אבל אי בחדא זימנא לא מיתסר שחיטתו ניחא(י): **אמר** רב הונא דרש חייא בר רב משמיה כו'. תימה דבכל דוכתא משמע דרב הונא היה גדול ממנו בפ' יש בערכין (ערכין טז:) דהוה מנער ליה רב הונא לחייא בר רב ובפ' הלוקח בהמה (בכורות דף כג.) דא"ל חייא בר רב לרב הונא רבי פרש את דבריך(כ): **ונסבין** חבריא למימר רבי יהודה היא. אבל לרבנן שרי באכילה אפילו בו ביום וא"ת והא אין יכול למולחה בשבת וי"ל כגון שעבר ומלחה אי נמי בלא מליחה נמי שריא באומצא אע"ג דאיכא לאו בדם הנבלע באברים כדאמר בפרק דם שחיטה (כריתות דף כא:) ה"מ היכא דפירש לחוץ ° אבל כל זמן שלא פירש מותר כדמוכח בפ' כל הבשר (לקמן דף קיא.) שהיו אוכלין כבד עד שלא נפלט דמו דחלטי ליה בחלא ואיהו שרי[כ] ותלייה (א) דאי תלייה אסור איהו נמי אסור דכי היכי דפליט הדר בלע ואמרינן נמי התם (ל) ככר שחתך עליה[ל] בשר אסור לאוכלה אבל הבשר עצמו מותר ובפרק מפנין (שבת דף קכח.) גבי בשר תפל אסור לטלטלו אמרינן דבר אווזא שרי משום דחזי לאומצא ולקמן בשמעתין(מ) אמר השוחט לחולה בשבת מותר לבריא באומצא ומתוך כך נראה דבשר לצלי לא בעי מליחה כלל דדם האברים שלא פירש שרי וכן אומר ר"ת ולא מיבעיא כשנצלה הבשר יפה ונפלט כל הדם מן הבשר דשרי[מ] אלא אפי' לא נצלה כ"כ מותר ואע"פ שנפלט מבפנים מצד זה לצד זה אינו אסור עד שיפרוש לחוץ כדאמרינן[נ] (כריתות דף כא:) גבי ככר שחתך עליה בשר דאפי' מאן דאסר הככר שרי הבשר אע"פ שלא יצא דמו עדיין ° והא דאמרינן בפ' כל הבשר (לקמן דף קיג.) גבי רב ששת דמלח גרמא גרמא תרי מ"ט לא משום דפריש מהאי ובלע האי חדא נמי פריש מהאי גיסא ובלע בהאי גיסא התם פריש לגמרי לחוץ מהאי גיסא קאמר והא דאמרינן בפ"ק דביצה (דף יא.) ושוין שמולחין עליו בשר לצלי לא משום דליתסר בלא מליחה אלא מנהג הוא למלוח בשר לצלי ובהקומץ רבה (מנחות דף כא.) דאמר מולחו והופכו וחוזר ומולחו גרסינן אמר רבה וכן לקדירה ולא גרסינן וכן לצלי(ס): **מחתכין** את הדילועין לפני הבהמה. אומר ר"ת דמיירי כשנתלש[ס] מן המחובר בשבת דומיא דנבלה שנתנבלה בשבת ונ"ל לפירושו דאיירי בענין שאין לאסור הדילועין לא משום שמא יעלה ויתלוש ולא משום דלהוי כגרוגרות וצימוקין(ע) דתרי טעמי איכא לאסור דבר הנלקט מן המחובר דבריש ביצה (דף ג.) אסרינן פירות הנושרין משום שמא יעלה ויתלוש ובריש אין צדין (שם דף כד:) גבי עובד כוכבים שהביא דורון לישראל אם יש מאותו מין במחובר אסור ופי' בקונטרס דאפילו רבי שמעון מודה דהוי כגרוגרות וצימוקין דמדלא לקטן מאתמול אקצינהו וכן נראה דבספק מוכן איירי כולה שמעתא ואיירי הכא כגון שיש לו בהמה דהוי מוכן לבהמה אפילו במחובר והא דאמרינן בפ' כל כתבי (שבת דף קכב.) דלא יעמיד אדם בהמתו על גבי מוקצה פי' עשבים שנתלשו בשבת הא פירש בקונטרס התם(פ) כגון שהיו עומדין בחיבורן במקום שלא היתה הבהמה יכולה לבא שם אי נמי הכא איירי ביושב ומצפה מתי יתלשו ° ובהמה נמי איירי ביושב ומצפה שמא ישחטנה חש"ו ואחרים רואין אותם וכן נ"ל על כרחך דהא בריש המביא בביצה (דף ל:) מוכח דכל היכא דאין יושב ומצפה אית ליה לרבי שמעון מוקצה וליכא למיחש נמי שמא יתלוש אלא בפירות האילן שהם קלים להסיר ועוד דאדם מתאוה להם ושוכח וכן במשקה שמא יסחוט שקל לסחוט אבל בדבר דבעי (צ) מרא וחצינא לא וכן דגים שנצודו בי"ט דאסירי(ק) לא משום שמא יצוד אלא משום מוקצה כגרוגרות תדע דהא עובד כוכבים שמילא מים לבהמתו דסוף כל כתבי (שבת דף קכב.) ועשה כבש לירד בו לא אסרינן לישראל גזרה שמא יעשנו ומה שמדמה לקמן שמא יסחוט אפרש לקמן(ר) בע"ה ועוד יש לפרש דאיירי בנתלשו מע"ש וכי תימא מאי למימרא קמ"ל דשרי למטרח באוכלא או לשויה אוכלא לרב הונא כדאית ליה בפרק בתרא דשבת (דף קנה.) ולרב יהודה כדאית ליה והא דלא תנא ליה התם גבי פקיעי עמיר ואיצך דלעיל משום דמילי דחיתוך תני בהדי הדדי(ש): **אם** לא היתה נבלה מע"ש. גרסינן ולא גרסינן מעיו"ט כדמוכח בריש מס' ביצה (דף ב.) דקאמר גבי שבת סתם לן תנא כר"ש דתנן מחתכין את הדילועין כו' והא דקרי ליה מוכן לאדם לא שיהא ראוי לשוחטה אלא כלומר עומדת לאדם ואם תאמר בפ"ק דביצה (דף ו.) גבי אפרוח שנולד בי"ט רב אמר אסור וקאמר התם אמרו לו מה בין זה לעגל שנולד מן הטרפה שתיק רב ופריך אמאי שתיק רב לימא להו הואיל ומוכן אגב אמו לכלבים ומשני השתא מוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים דתנן אם לא היתה נבלה כו' מוכן לכלבים הוי מוכן לאדם והשתא אמאי לא מפרש טעמא משום דהוי מוקצה מחמת איסור וכי תימא בעוף ועלה שראוי ליתנו חי לפני כן וארי[צ] למה ליה לאוקמיה בכי האי גוונא לוקמה דאין ראוי להאכילו חי דהוי מוקצה מחמת איסור ומפרש ה"ר יוסף דממשנה יתירא דייק דכיון דתנא אסור למה ליה למתני תו לפי שאינו מן המוכן אלא משמע דכי ליכא טעמא דמוקצה מחמת איסור כגון בדבר שראוי להאכילו חי או בי"ט אסור מטעם שאינו מוכן ועומד למה שהיה עומד בתחלה: **בהמה** לרבי יהודה בי"ט היכי שחטינן. משמע דקסבר אביי דסתמא לאכילה עומדת וגבי[פ] תרנגולת אמר אביי בריש ביצה (דף ד.) דעומדת לאכילה ועומדת לגדל ביצים: **מדתניא** הלוקח יין. לא גרסינן דתנן דבמשנה לא תני אלא מילתיה דרבי מאיר וכולה ברירה מפורש בפרק כל הגט (גיטין דף כה.) ובמרובה (ב"ק דף סט:) ובפרק בכל מערבין (עירובין דף לו:):

התם

עין משפט נר מצוה

ק א מיי' פ"א מהלכות שחיטה הלכה כט סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סימן יא סעיף ג:

קא ב מיי' פכ"א מהל' שבת הלכה יח ועי' במ"מ וכ"מ סמג שם טוש"ע א"ח סימן שכד סעי' ו ז:

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה השוחט וכו' ור"מ אית ליה וכו'. עי' תשובת מהרי"ק שורש קס: ד"ה ונסבין וכו' אבל כל זמן שלא פירש. עי' פר"ח פי"ט מ"ז דמנחות ד"ה אוכלים: בא"ד והא דאמרי' כו' גבי רב ששת דמלח גרמא גרמא. תמיה לי כיון דלדין דבלע מהאי גיסא ולא יצא ע"י מליחה מה בכך דהוי עתה דם שלא פירש מ"מ איך מבשלין אותו דאז יהיה פרוש וצ"ע: [מכת"י תוס' ד"ה מחתכין וכו' ובהמה נמי איירי ביושב ומצפה שמא ישחטנה חש"ו ואחרים רואין אותם. ע' עירובין דף מ ע"א תוס' ד"ה [הא ולאו] וכו']:

◆

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

◆

רבינו גרשום

מי דמי התם מעיקרא מוכן לאדם והשתא מוכן כו'. כלומר לענין נבלה והוה ליה כנולד ואסיר והתם רבי יהודה אוסר. אבל הכא מעיקר' מוכן לאדם. (לעיקר) [לענין] שחיט' ולאו הלכה זו כמותו מה דאמרי' שאסורה באכילה ליומיה. מי סברת בהמה בחייה לאכילה עומדת. דעת אמרת הכא מעיקרא מוכן לאדם וכו' ולאו הלכה זו כמותו. בהמה בחייה לגדל עומדת. ולאו מעיקרא מוכן לאדם [והוי] דומיא דנבלה[צ] דמעיקרא לא מוכן לכלבים ואסר ר' יהודה דאמר אם לא היתה נבלה מע"ש שאסורה היא לפי שאינה מן המוכן הכא נמי כיון דמע"ש לא היתה מוכנת לאדם אסורה והלכה זו כמותו סבירא. אי הכי בהמה לר' יהודה היכי שחטינן. כלומר כיון דבהמה בחייה לגדל עומדת ולאו הוי מוכן לר' יהודה דבעי הכנה היכי שחטינן ביו"ט מוקצה הוא אלא תדע דמוכנת היתה לר' יהודה. כגון הכי עומדת לאכילה ועומדת לגדל נשחטה הוברר' [דלאכילה עומדת וכו']. והלכה זו דאסורה באכילה לר' יהודה סבירא ליה דהוא בעי הכנה מע"ש. אי הכי הא לית ליה ברירה מדתנן הלוקח וכו' (ע"ש) [עשרה] מעשר ראשון. כלומר ממאה חייב ליתן עשרים ואחד חלקים צריך לאפרושי תרומה תרי ממאה וצריך לאפרושי י' מעשר ראשון וצריך לאפרושי מתשעים פחות שנים שנשתיירו תשעה שזו מעשר שני ועולה ואוכלו בירושלים ואם ברחוק מקום הוא עליו נאמר ונתת הכסף וצרת הכסף וגו'. ועכשיו מיחל ושותה. כלומר דהוא אומר אפיק זו לחולין ואשתה מהן והשאר שנשתיירו יהא תרומה (כולו) [ומעשר]. ורבי יהודה אוסר. כלו' מטעם זה

מסורת הש"ס עם הוספות

א) ב"ק עא. כתובות לד., ב) [לקמן טו.], ג) ביצה ב. ו: כז: שבת קנו: פסחים נו:, ד) [ביצה ד.], ה) ב"ק סט: דמאי פ"ז מ"ד סוכה כג: עירובין לו: מעילה כב. גיטין כה. [כת. יומא נה: תוספתא דמאי פ"ח ה"ה], ו) טו., ז) לעיל ו., ח) ועי' תוס' בעירובין לז. ד"ה מיחל ובגיטין כה: ד"ה ומיחל, ט) לפנינו שם ליתא אבל כ"ה ברש"י זבחים ל: ד"ה מותרת, י) [ועיין תוס' זבחים ו. ותוס' סנהדרין סא. ד"ה ריש לקיש], כ) [ועי' היטב תוס' מ"ק כה. ד"ה ורבי חייא וכו' ועי' תוס' לעיל יא. ד"ה בעא], ל) [דף קיב], מ) [דף טו:], נ) צ"ל [לקמן קיב.], ס) [וע"ע תוס' פסחים עד. ד"ה האי מולייתא], ע) שבת מה., פ) ברש"י לפנינו שם ליתא ועי' שם תוס' בד"ה איני שכתבו כן, צ) לשון גמרא עירובין לה. עז:, ק) ביצה כד., ר) בע"ב תוד"ה מודה, ש) עי' לקמן מב. במשנה.

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ונסבין וכו' ותלייה שרי דאי:

◆

הגהות וציונים

א] בכמה כת"י נוסף היכי שחטינן מוקצה היא: ב] בכל הכת"י מדתנן, ועי' תוס' ובתוס' הרא"ש ובחי' הרמב"ן והרשב"א: ג] יש להוסיף ליומה. כל היום ואפילו בא וכו' (שיטמ"ק), וכ"ה בכת"י: ד] נ"ב נ"א "אלמא אסורה באכילה ליומיה משום דקסבר דס"ל לתנא דמתני' כר' יהודה" (שיטמ"ק), נראה דיש כאן טעות במיקום ההגה"ה ואינה שייכת כאן אלא לעיל שצ"ל דפירשה רב דאסורה באכילה ליומה משום דקסבר דס"ל לתנא דמתני' כר' יהודה ודייק טעמא לקמן וכו' (והמעתיקים שגו והגיהו שלא במקומו), ועי' בשיטה מקובצת השלם: ה] לכאורה שפת יתר, ועי' מהר"ם שיק, וי"מ ומוקצה אסור "באכילה" מדרבנן: ו] בכת"י נוסף אלא מדלא אסרינן שחיטה ביו"ט לר' יהודה ש"מ דסתם בהמה לאכילה עומדת והדר קושיין לדוכתה דאפי' אי משכחת דאסר ר' יהודה נבילה שנתנבלה בשבת לכלבים איכא למימר דבהשוחט בשבת שרי באכילה אפי' ליומה דהתם גבי נתנבלה בשבת מעיקרא מוכן לאדם והשתא מוכן לכלבים אבל הכא מעיקרא מוכן לאדם והשתא מוכן לאדם: ז] אולי צ"ל להפריש כולן (ע"פ דפו"ר), ובכת"י הנוסח להפרישם בו או שהיה ע"ש עם חשיכה שאין וכו' (ועי' ראש יוסף): ח] והיישינן (כת"י): ט] אפי' במזיד בעי לאוקומיה בגמ' תימה וכו' (שיטמ"ק וכ"ה בכת"י): י] בעי לאוקומיה במזיד דר"מ ור"מ אית ליה (שיטמ"ק) נראה דכוונתו להגיה כלפנינו כי בדפו"י ליתא תיבות "ור"מ" רק פעם אחת ומגיה עוד פעם כלפנינו, ומהרש"ל (בדפו"ר) הגיה כעי"ז במזיד ור' מאיר ואית ליה וכו': כ] צ"ל ושרי איהו וחלייה (שיטמ"ק, וכ"ה בכת"י. ועי' הג' הב"ח): ל] ככר שחתך עליו בשר אסור לאוכלו (שיטמ"ק), בגמ' שם איתא כלפנינו ונראה דכוונתו להגיה הנוסח המוטעה בכמה דפו"י שאיתא "כבד" במקום "ככר": מ] יש להוסיף דשרי באכילה לכתחילה (שיטמ"ק), וכ"ה בכת"י: נ] כדאשכחן גבי ככר (כת"י) ועי' בתוס' הרא"ש הראיה ביתר ביאור: ס] צ"ל כשנתלשו (שיטמ"ק), וכ"ה בדפו"ר: ע] יש להוסיף ואיצטריך לאשמועינן דלועין משום דאקושי טפי (שיטמ"ק), וכ"ה בכת"י (ועי' סוגית הגמ' בשבת שם): פ] לאכילה עומדת אע"ג דגבי תרנגולת קאמר אביי (שיטמ"ק, כת"י): צ] בכת"י ודומיא דנבילה היא מה נבילה מעיקרא לא מוכן: